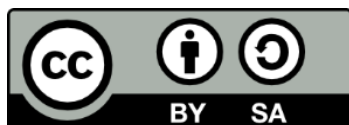

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΑΚΟΗΣ

Ενότητα 11: Γλωσσική Ανάπτυξη

Οκαλίδου Αρετή

Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η αντίληψη της ομιλίας στη βρεφική ηλικία

- Ερευνητικά ερωτήματα
- Με ποιους τρόπους και κανόνες τεμαχίζει τη ροή της ομιλίας το βρέφος σε μικρότερες μονάδες και ποιες είναι, αυτές;
- Εφόσον οι φθόγγοι της ομιλίας παρουσιάζουν ακουστικές διακυμάνσεις πώς καταφέρνει το βρέφος να διαμορφώσει αντιληπτικές σταθερές;

- Τα πειράματα με βρέφη υιοθέτησαν δύο μεθοδολογίες οι οποίες βασίζονται σε τρόπους αντίδρασης με τροποποίηση της συμπεριφοράς λόγω αλλαγών στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος:
  1. Το πρότυπο μεγίστης έντασης πιπιλίσμαζος (high amplitude sucking paradigm) (Eimas, Siqueland, Jusczyk & Vigorito, 1971).
  2. Στροφή κεφαλιού με σύστημα οπτικής ενίσχυσης (visually reinforced head turn) (Fernald, 1989).

Ποιες συμπεριφορές όμως σηματοδοτούν ότι το βρέφος κατανοεί τις λεκτικές μορφές που ακούει;

- Μη λεκτικές (παμαλεκτικές), όπως η βλεμματική επαφή με το αντικείμενο που κατονομάστηκε από τον κηδεμόνα
- Κάποιες χειρονομίες που να αντιστοιχούν στην ειπωθείσα φράση ή λέξη (παραλεκτικές χειρονομίες του βρέφους (παλαμάκια, χαιρέτισμα κλπ) μετά από λεκτική προτροπή.

Αναφορές από ημερολόγια γονέων (κυρίως γλωσσολόγων και φωνολόγων) περιέχουν παραδείγματα όπως:

- Ένα γερμανόφωνο βρέφος ηλικίας 4,5 μηνών έστρεψε το κεφάλι προς το ρολόι του κάθε φορά που άκουγε τους γονείς του να του λένε «τικ\τακ» (Ferguson, 1978).
- Σε ηλικία 6 μηνών, ένα ισπανόφωνο κορίτσι χτυπούσε παλαμάκια κάθε φορά που άκουγε να της λένε «μπράβο» (Deville, 1890, 1898, reported in Ferguson 1978).
- Σε ηλικία 7 μηνών το παραπάνω κοριτσάκι υπάκουε στην εντολή «ήσυχα» περιορίζοντας την παρορμητική της διάθεση να αγγίξει κάποιο αντικείμενο (Lewis, 1936).
- Σε ηλικία 8-9 μηνών ένα αγγλόφωνο αγοράκι χαμογελούσε όταν κάποιος του έλεγε «κούκου!», σταματούσε την κίνηση του στο άκουσμα της λέξης «όχι!» και χαιρετούσε στο άκουσμα της λέξης «γεια σου» (Lewis, 1936).

Τα σημαντικότερα πορίσματα των ερευνών είναι τα εξής:

- Τα βρέφη ηλικίας κάτω από 4 μηνών μπορούν να αντιλαμβάνονται λεπτές φωνητικές αλλαγές, όπως αλλαγές στην ηχηρότητα των φθόγγων, π.χ. μπ-π, ντ-τ, γκ-κ, αλλαγές στον τόπο άρθρωσης, π.χ. [ba], [da], [ga] καθώς και αλλαγές του τρόπου άρθρωσης π.χ. διάκριση στιγμιαίων συμφώνων από ρινικά και υγρά (Eilers, 1980, Kuhl, 1987).
- Τα βρέφη ηλικίας 1-4 μηνών μπορούν να κάνουν ορθή διάκριση ρινικών έναντι στοματικών συμφώνων.
- Τα βρέφη ηλικίας 1-4 μηνών μπορούν να διαχωρίσουν τα φωνήεντα /i/, /a/, /u/, μεμονωμένα ή σε συλλαβές.

- Ο τρόπος αντίληψης της ομιλίας στα βρέφη διέπεται από παρόμοιες αρχές αυτές των ενηλίκων. Τα βρέφη, όπως και οι ενήλικοι χρησιμοποιούν την κατηγορηματική αντίληψη για την ταξινόμηση των ακουστικών σημάτων της ομιλίας.
- Τα βρέφη δεν διακρίνουν σωστά τις διαφορές του φωνητικού ύψους.
- Τα βρέφη δεν διακρίνουν σωστά τον τόπο άρθρωσης τριβόμενων συμφώνων [sa-za], [fa-θa]. Αυτή η διάκριση θα επιτευχθεί μετά τα πρώτα 2 έτη (μέχρι και 3-4 ετών, βλ. Locke, 1980b).
- Τα βρέφη δυσκολεύονται στη διάκριση τόπου άρθρωσης στιγμιαίων συμφώνων σε πολυσύλλαβες δομές.

Ανατομικές διαφορές του βρέφους από τον ενήλικα

- Μικρή απόσταση μεταξύ της υπερω-φαρυγγικής περιοχής και της λαρυγγικής
- Μειωμένο μήκος της φωνητικής οδού
- Υψηλή θέση του λάρυγγα
- Μειωμένη κυρτότητα της στοματικο-φαρυγγικής οδού
- Μικρή φαρυγγική κοιλότητα
- Πρόσθια θέση του σώματος της γλώσσας.

Οι ανατομικές διαφορές προκαλούν ακουστικές διαφορές στην ομιλία, όπως υψηλότερες τιμές στους διαμορφωτές, υψηλότερο φωνητικό ύψος, φωνηεντικές αλλοιώσεις, αλλοιώσεις αντήχησης κλπ.

Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΣΤΗ ΒΡΕΦΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Οι γνωστικές ικανότητες που ασκεί το βρέφος κατά την κατάκτηση της ομιλίας στο πρώτο στάδιο είναι :

- A) να μάθει να χρησιμοποιεί ένα ρεπερτόριο φωνητικών ήχων.
- B) να ταυτίζει τη δική του παραγωγή με τα ηχητικά σχήματα του λόγου των ενηλίκων.
- Γ) να συσχετίζει τα ηχητικά σχήματα των ενηλίκων με τις αντίστοιχες καταστάσεις και τα επικοινωνιακά περιβάλλοντα.
- Δ) να κατανοήσει κάποιες βασικές πραγματολογικές συνθήκες στις οποίες διαδραματίζεται η επικοινωνία.
- Ε) να παράγει λεκτικές μορφές που προσεγγίζουν αυτές των ενηλίκων προκειμένου να εξυπηρετήσει τους δικούς του επικοινωνιακούς στόχους.

Οι Stark και Oller (1970) περιγράφουν τα εξής στάδια ομιλίας του βρέφους ηλικίας 0-12 μηνών:

- I. Το στάδιο της φώνησης (0-1 μηνών) δεν παράγονται ήχοι ομιλίας παρά μόνο φωνήσεις χωρίς στοματική αντήχηση διότι η στοματική κοιλότητα παραμένει κλειστή. Δίδεται η ακουστική εντύπωση συλλαβικού ρινικού συμφώνου.
- II. Το υπερωικό στάδιο (cooing stage) (2-3 μηνών) - οι ήχοι είναι υπερωικοί στοματικοί και η ηχητική εντύπωση είναι αυτή του φωνήεντος [u].
- III. Το στάδιο της επέκτασης (4-6 μηνών) - παράγονται βρυχηθμοί, κραυγές και διχειλικοί παλλόμενοι ήχοι (raspberry) καθώς και φωνηεντικοί πυρήνες. Τα παραγόμενα σύμφωνα και φωνήεντα δεν έχουν λάβει ακόμη τη συλλαβική δομή σύμφωνο-φωνήεν.

- IV. Το στάδιο του αναπαραγώμενου βαβίσματος (6-8 μηνών) - το φωνητικό παιχνίδι του βρέφους διαμορφώνεται σε μία ακολουθία συλλαβών με , σαφή δόμηση συμφώνου-φωνή εντός και συστηματική παραγωγή, π.χ. [mamama] [dadada] κλπ. Είναι το πρώτο στάδιο στο οποίο το φωνητικό παιχνίδι αναγνωρίζεται ακουστικά ως ομιλία.
- V. Το στάδιο του διαφοροποιημένου βαβίσματος (6-12 μηνών) - η ακολουθία των συλλαβών περιλαμβάνει διάφορους τύπους συλλαβών που αναμιγνύονται κατά πρωτότυπο τρόπο σε κάθε παραγωγή, π.χ. [mabada], [danaka] κλπ.

ΠΡΩΙΜΗ ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

- Κατά τη βρεφική ηλικία, το βρέφος δέχεται πολλά ακουστικο-ομιλητικά ερεθίσματα από το επικοινωνιακό του περιβάλλον, τα οποία επεξεργάζεται ως προς τις φωνητικές τους ιδιότητες, **ΠΡΙΝ** ακόμη ξεκινήσει την προσπάθεια για την εννοιολογική αποκωδικοποίησή τους.
- Το βρέφος έχει αρχίσει από τις πρώτες κιόλας μέρες της γέννησής του τη διαδικασία της ομιλίας (Oller, 1980 Stark, 1980)

Ο Francescato (1968) πρότεινε δύο πιθανές υποθέσεις:

1. Τα παιδιά όλων των γλωσσών αρχικά μιλούν την ίδια γλώσσα
2. Το κάθε παιδί, ανεξάρτητα από τη γλώσσα του περιβάλλοντός του ομιλεί τη δική του γλώσσα η οποία είναι παρόμοια με αυτή των άλλων βρεφών.

Συμπερασματικά, το βρέφος μέσω μιας διαδικασίας η οποία δεν έχει ακόμη ανακαλυφθεί, αναπτύσσει ευκαιριακά ορισμένα φωνητικά χαρακτηριστικά τα οποία αξιοποιεί στη δημιουργία ρέουσας ομιλίας, παράγοντας με συστηματικό τρόπο όλο και περισσότερες φωνητικές αντιθέσεις της γλώσσας του.

Γλωσσική αντίληψη

Το αντιλαμβανόμενο άτομο δεν είναι απλά αποδέκτης αλλά ενεργός δέκτης διότι στρέφεται προς τα ερεθίσματα με μία ενεργή αναζήτησή καθότι επεξεργάζεται τις φωνητικές τους αντιθέσεις και τις φωνητικές ακολουθίες προκειμένου να μάθει να αναγνωρίζει και να αποθηκεύει τα διάφορα λεκτικά σχήματα.

Η σύγχρονη άποψη είναι ότι η γλωσσική αντίληψη εξελίσσεται τόσο πριν όσο και μετά τα 2 πρώτα έτη ζωής, αν και στην ηλικία των 2 ετών το παιδί αντιλαμβάνεται τα περισσότερα φωνήματα με αρκετά παρόμοιο τρόπο με αυτό των ενηλίκων.

Μετάβαση από το βάβισμα στην ομιλία

- Το βρέφος αναπτύσσοντας δεξιότητες τόσο στην αντίληψη όσο και στην παραγωγή των ήχων της ομιλίας οδηγείται σταδιακά στην αντίληψη της γλώσσας του οικείου του περιβάλλοντος (linguistic perception).
- Το σημαντικό επίτευγμα της μεταβατικής περιόδου είναι η συσχέτιση των ηχητικών σχημάτων που αντιλαμβάνεται ή παράγει το βρέφος με το εννοιολογικό περιεχόμενο, δηλαδή το νόημα του μηνύματος.
- Κυρίαρχο ρόλο στο μεταβατικό στάδιο παίζει η αντίληψη και η παραγωγή των πρώτων λέξεων.
- Το μεταβατικό στάδιο ξεκινά με την έναρξη της εννοιολογικής αποκωδικοποίησης του λόγου των ενηλίκων και περατώνεται με την παραγωγή των πρώτων 50 λέξεων από το παιδί σε αυθόρμητο λόγο.

Κατά την μεταβατική περίοδο

- Οι λεκτικές παραγωγές παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία τόσο στο ίδιο το βρέφος (σε σύγκριση με τον εαυτό του) όσο και μεταξύ των βρεφών.
- Τα βρέφη επιλέγουν τις πρώτες τους λέξεις εν μέρει σύμφωνα με το φωνητικό τούς περιεχόμενο (Ferguson & Farwell, 1975. Schwartz & Leonard, 1982).
- Η παραπάνω επιλογή συνήθως βασίζεται στο φωνητικό ποιόν του αρχικού συμφώνου της λέξης (Shibamoto & Olmsted, 1978), αν και άλλοι παράγοντες επίσης συντελούν όπως το μήκος της λέξης, η προσωδία και η φωνηεντική σύνθεση της λέξης.

- Η περίοδος της μετάβασης από το βάβισμα στην παραγωγή των πρώτων λέξεων σημαδεύεται από τις επιρροές που ασκεί η γλώσσα των ενηλίκων στις φωνολογικές δομές του παιδικού λόγου.
- Το φωνολογικό ρεπερτόριο του βαβίσματος του παιδιού καθορίζει σε αρκετό βαθμό τις λεκτικές επιλογές του οι οποίες περιέχουν φωνήματα τα οποία το παιδί έχει κατακτήσει την περίοδο του βαβίσματος.
- Η φωνολογική κατάκτηση διέπεται και από ορισμένες παγκόσμιες αρχές - ένδειξη ύπαρξης βιολογικού παράγοντα. Π.χ. τα πρώτα σε προτίμησή αρχικά σύμφωνα κατά την παραγωγή των πρώτων λέξεων είναι τα διχειλικά, ανεξαρτήτων των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ομιλούμενης γλώσσας.
- Οι αλλαγές στη μεταβατική περίοδο αφορούν και την αντίληψη του λόγου, καθώς αναπτύσσεται η κατανόηση των πρώτων λέξεων από το βρέφος έστω και υπό περιορισμένες συνθήκες (π.χ. κατανοεί τη λέξη βιβλίο μόνο όταν αναφερόμαστε στο δικό του βιβλίο).

- Η κατανόηση των πρώτων λέξεων συμπίπτει χρονικά και με την απόσβεση της ικανότητας του βρέφους για διάκριση φωνημάτων που δεν ανήκουν στη γλώσσα του.
- Αρχικά, οι πρώτες γλωσσικές εκφράσεις του παιδιού μέσω του προφορικού λόγου είναι: ιδιόμορφες λέξεις, χειρονομίες και προσωδιακά σχήματα που εκφράζουν επικέντρωση, συναίσθημα ή αίτηση.
- Οι παραγωγές του βρέφους τόσο στο βάβισμα όσο και στις λέξεις είναι αρχικά μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες, με δομή ανοιχτής συλλαβής και απαρτίζονται κυρίως από διχειλικά σύμφωνα.
- Οι φονοτακτικές ιδιότητες μιας γλώσσας εμφανίζονται στο φωνητικό επίπεδο (π.χ τα αγγλόφωνα παιδιά παράγουν τελικά σύμφωνα στις λέξεις τους) και στο προσωδιακό επίπεδο.

Το ολοφραστικό στάδιο

Το ολοφραστικό στάδιο χαρακτηρίζεται από παραγωγές αρθρωτικών συνόλων ή ηχητικών ακολουθιών οι οποίες αντιστοιχούν σε μία μόνο λέξη που αποτελεί αναγνωρίσιμη λέξη της ομιλούμενης γλώσσας, δηλαδή ανήκει στο λεξιλόγιό της.

Το βρέφος δε φαίνεται να δομεί το φωνολογικό σύστημα χτίζοντας μία προς μία τις φωνολογικές κατηγορίες του.

Η ποικιλομορφία των πρώτων λεκτικών –μορφών παρατηρήθηκε σε κάθε γλώσσα και αφορούσε τόσο την λεκτική αστάθεια όσο και τις φωνητικές επιλογές των παιδιών ως προς τις προτιμώμενες λέξεις (άλλα παιδιά επέλεγαν λέξεις με το διχειλικό ηχηρό στιγμιαίο σε αρχική θέση ενώ άλλα με το φατνιακό άηχο στιγμιαίο σε αρχική θέση κτλ).

Τρεις βασικές προϋποθέσεις είναι απαραίτητες για την παραγωγή λέξεων (McCune, 1992)

1. πρόθεση για επικοινωνία
2. αρθρωτικός έλεγχος των κινήσεων της στοματικής κοιλότητας
3. εσωτερική αναπαράσταση, δηλαδή δημιουργία δομών μακρόχρονης μνήμης

Κριτήρια αναγνώρισης των πρώτων λέξεων

1. Η λέξη πρέπει να έχει ειπωθεί αφθόρμητα
2. Η λέξη πρέπει να έχει ειπωθεί κατ' επανάληψη με την ίδια μορφή
3. Η λέξη πρέπει να προσεγγίζει φωνητικά την αντίστοιχη λέξη του λόγου των ενηλίκων

Μέση ηλικία – τυπική συμπεριφορά

Μέση ηλικία

Τυπική Συμπεριφορά

Γέννηση

Άναρθρες Φωνές- Κλάματα

Αντίληψη φωνημάτων

Διάκριση γλωσσικών από μη γλωσσικούς ήχους

3μ

Λαρυγγικοί ήχοι (Ψελλίσματα)

6μ

Βάβισμα

Απώλεια της ικανότητας διάκρισης μεταξύ φωνημάτων που δεν ανήκουν στη μητρική γλώσσα

9μ

Πρώτες λέξεις

Ολοφραστικός λόγος

12μ	Χρήση λέξεων για την προσέλκυση προσοχής των ενηλίκων
18μ	Απότομη ανάπτυξη λεξιλογίου
	Πρώτες προτάσεις 2 λέξεων – Τηλεγραφικός λόγος
24μ	Σωστές απαντήσεις με έμμεσα αιτήματα (Είναι κλειστή η πόρτα;)
30μ	Δημιουργία έμμεσων αιτημάτων (Πατάς τα τουβλάκια μου). Τροποποίηση της ομιλίας λαμβάνοντας υπόψη τον ακροατή. Πρώτη επίγνωση των μορφο-συντακτικών κατηγοριών.
Νηπιακή Ηλικία	Γρήγορη αύξηση της μορφο-συντακτικής πολυπλοκότητας
Παιδική Ηλικία	Κατανόηση της παθητικής φώνης
	Κατάκτηση του παθητικού λόγου

Φωνολογική ανάπτυξη

---

1. Πρώτες άναρθρες φωνές και βάβισμα.

Πρώτοι μήνες

- Παράγει περιορισμένο πλήθος
- Πρώτες προσπάθειες επικοινωνίας του παιδιού: χασμουρητό, κλάμα, γέλιο.

5-6 μήνες

- διαφοροποίηση της αρχικής φωνολογικής παραγωγής
- Χαρακτηριστικό λαρυγγικό παιχνίδι

Δυο Υποθέσεις για τη γλωσσική ανάπτυξη

1. Συνεχιζόμενη γλωσσική ανάπτυξη

2. Διακεκομμένη γλωσσική εξέλιξη

Τελικά προτείνεται ότι υπάρχει έμμεση σχέση ανάμεσα στο βάβισμα και τη γλώσσα.

Παραγωγή ιδιόρρυθμων φωνολογικών συνόλων

8-9μ

- Διαφοροποίηση στην ηχητική παραγωγή του παιδιού
- Πιο συστηματική φωνολογική παραγωγή
- Ιδιόρρυθμη γλώσσα που συνδέει την προγλωσσική περίοδο με την κύρια γλωσσική ανάπτυξη που ουσιαστικά αρχίζει με την παραγωγή ης πρώτης λέξης από το παιδί.

Ολοφραστικό Στάδιο (αρθρωτικά σύνολα μιας λέξης)

12 μήνες

- αυξάνεται η αντίληψη και παραγωγή ήχων και αρχίζουν να παράγονται οι πρώτες λέξεις
- βασικός συνδυασμός -των λέξεων: ακολουθία φωνήεντος-συμφώνου
- η γλωσσική κατανόηση προηγείται και ευκολύνει την παραγωγή
- γίνονται λάθη

Μέσος Όρος **Φωνολογικής Παραγωγής Λέξεων** στα πρώτα χρόνια

12 μηνών	3 λέξεις
18 μηνών	22 λέξεις
24 μηνών	272 λέξεις
30 μηνών	446 λέξεις

Εγωκεντρικός Λόγος

Το μεγαλύτερο μέρος του λόγου του παιδιού προσχολικής ηλικίας χρησιμοποιείται για να εκφράσει επιθυμίες, ανάγκες, προθέσεις και εμπειρίες του χωρίς άμεση αναφορά στις αντιδράσεις που θα προκαλέσει στον ακροατή. Μιλά χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις σκέψεις, τα σχόλια του άλλου. Περιορίζεται στις δικές του απόψεις γιατί δεν έχει ακόμη επαρκώς ευέλικτες νοητικές λειτουργίες ώστε να μπορεί να λαμβάνει υπόψη τις εμπειρίες του άλλου.

3 μορφές Εγωκεντρικού Λόγου

Επανάληψη - το παιδί επαναλαμβάνει τις λέξεις κάποιου άλλου

Μονόλογος - το παιδί μιλά χωρίς να είναι κανείς παρών και να το ακούει

Συλλογικός μονόλογος - παιδιά που βρίσκονται στον ίδιο χώρο μιλούν κανονικά, χωρίς να προσπαθούν να γίνουν κατανοητά

Κοινωνικοποιημένος Λόγος

Καθώς εξελίσσεται το παιδί παύει να χρησιμοποιεί τον εγωκεντρικό και υιοθετεί τον κοινωνικοποιημένο λόγο. Εμφανέστατη είναι η αλλαγή στο 6^ο έτος.

3. Διεξοδική Ομιλία

Ο ενήλικος ανταποκρίνεται και μιλάει συνεχώς στο παιδί αναπτύσσοντας και επεκτείνοντας φραστικά τα λόγια του παιδιού.

4. Ο Ενεργητικός Ρόλος του παιδιού στη διαδικασία της γλωσσικής ανάπτυξης.

Το παιδί έχει καθοριστικό ρόλο στα γλωσσική ανάπτυξη με βάση το πλαίσιο της ευρύτερης πνευματικής του ανάπτυξης.

Ανάπτυξη φωνημάτων με χρονική σειρά

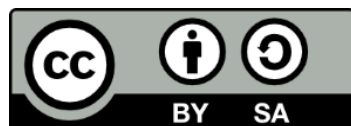
Η ανάπτυξη των φωνημάτων στην ελληνική γλώσσα έχει ερευνηθεί από τις Κάππα (1999) και Μαγουλά (2000). Η σειρά κατάκτησης των φωνημάτων διαμορφώνεται ως εξής (Πήτα, 1998, σελ 112, Πίνακας 4. Μαγουλά, 2000):

- Κατά την προγλωσσική περίοδο, ηλικιακό στάδιο 9-12 μηνών, το βάβισμα περιέχει τα εξής παραγόμενα φωνήματα σύμφωνα με τον τρόπο άρθρωσης: έρρινα, στιγμικά, τριβόμενα και προσεγγιστικά φωνήματα. Σύμφωνα με το τόπο άρθρωσης τα φωνήματα είναι δύο ειδών, τα διχειλικά και τα γλωσσιδικά.
- Κατά τη γλωσσική περίοδο, στο πρώτο ηλικιακό στάδιό της, ηλικίες 12-24 μηνών, τα φωνήματα των λέξεων που παράγονται απαρτίζονται από τα διχειλικά /p/, /b/, /m/, /w/, τα γλωσσοδοντικά /t/, /d/, το φατνιακό ρινικό /n/ και το υγρό /l/ και το ημίφωνο /j/.

- Στο δεύτερο στάδιο της γλωσσικής περιόδου, ηλικίες 24-30 μηνών τα φωνήματα των λέξεων που παράγονται τα υπερωικά /k/, /g/.
- Στο τρίτο και τέταρτο στάδιο της γλωσσικής περιόδου, ηλικίες 30-42 μηνών (2,5-3,5 ετών), παράγονται το διχειλικό τριβόμενο /f/, το φατνιακό /s/.
- Στο πέμπτο και έκτο στάδιο της γλωσσικής περιόδου, ηλικίες 42-54 μηνών (3,5-4,5 ετών) παράγονται το ηχηρό διχειλικό τριβόμενο /v/, το ηχηρό φατνιακό τριβόμενο /z/, τα φατνιακά προστριβόμενα /ts/, /dz/και ίσως το παλλόμενο /r/.
- Στο έβδομο στάδιο της γλωσσικής εξέλιξης, ηλικίες 4.5-6 έτη, παράγεται το παλλόμενο /r/.

Δίνοντας μία συνοπτική περιγραφή, η κατάκτηση των φωνημάτων από τα συγκριτική μελέτη της Μαγουλά (2000) 4 παιδιών ηλικία 18-30 μηνών έδειξε ότι τα διχειλικά κλειστά και έρρινα κατακτώνται πρώτα ενώ τα οδοντικά/φατνιακά κλειστά και έρρινα κατακτώνται μετέπειτα. Ακολουθούν το υγρό /l/ και το ημίφωνο /j/ το οποίο αντικαθιστά υγρούς και τριβόμενους φθόγγους. Κατόπιν εμφανίζονται τα ουρανικά αλλόφωνα των υπερικών συμφώνων και στη συνέχεια κατακτώνται τα τριβώμενα διχειλικά , οδοντικά (συνήθως ηχηρά) ακολουθούν τα συριστικά και τα προστριβή (συνήθως άηχα) και τέλος τα τριβώμενα υπερικά. Τελευταίο κατακτιέται το παλλόμενο r.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

